

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

v é g z é s e

Az ügy száma: Gfv.VI.30.139/2022/5.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Csőke Andrea előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

Az adós: adós¹

Az adós jogi képviselője: Dr. Hajdú Sándor Lóránt ügyvéd cím¹

A hitelező: hitelező¹

A hitelező jogi képviselője: Dr. Rác Zoltán Ügyvédi Iroda cím²

Az eljárás tárgya: felszámolási eljárás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a hitelező

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős végzés száma:

Fővárosi Ítéltábla 11.Fpkf.43.644/2021/2.

Az elsőfokú bíróság neve és a végzés száma:

Fővárosi Törvényszék 36.Fpk.3/2021/16.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős végzést hatályában fenntartja.

A hitelező 6.000 (hatezer) forint szükségtelenül lerótt felülvizsgálati eljárási illeték visszatérítését kérheti az adóhatóságtól.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az OTP Bank Nyrt. és az adós között 2018. április 5-én kölcsönszerződés jött létre, melynek biztosítékát képezte a bank és a hitelező között létrejött kezességi szerződés. Miután az adós a fizetési kötelezettségének a kölcsöntartozás esedékessé válásakor nem tett eleget, a hitelező 2019. június 20-án kezesként 72.731.834 forintot teljesített a bank részére az adós helyett.

[2] A hitelező a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (továbbiakban: Cstv.) 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján 2021. január 5-én felszámolás elrendelése iránti eljárást indított az adóssal szemben, mert – noha teljesítése következtében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:57. § (2) és (3) bekezdése értelmében ennek az összegnek a megtérítését követelheti az adóstól a késedelmi kamatokkal együtt – az adós több átvett fizetési felszólítás ellenére nem fizette meg a részére ezt az összeget.

[3] Az adós vitatta a hitelező követelését. Álláspontja szerint a fizetéseképtelenség törvényben rögzített feltételei nem állnak fenn. Előadta, hogy a követelés egy részét már ki is egyenlítette.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

[4] Az elsőfokú bíróság megállapította az adós fizetéseképtelenségét, és főeljárásban elrendelte a felszámolását. A végzés indokolása szerint az adós érdemben nem vitatta a követelést, a vitatás tényét alátámasztó okirati bizonyítékot nem csatolt, az igazoltan 5.000 forint mértékű részteljesítése pedig fizetéseképtelenségének tényét nem érintette.

[5] Az adós fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és a felszámolási eljárást soron kívül megszüntette.

[6] A végzés indokolásában elsőként leszögezte, hogy az elsőfokú bíróság a releváns tényállást a kérelem elbírálásához szükséges mértékben helyesen állapította meg, azonban a másodfokú bíróság a határozat anyagi jogi felülbírálata során a megállapított tényekből eltérő jogi következtetést vont le.

[7] Hivatkozott a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjára, mely szerint a bíróság az adós fizetéseképtelenségét akkor állapítja meg, ha az adós a szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette.

[8] A Ptk. 6:416. § (1) bekezdése, 6:3. § a) pontja, 6:57. § (2)-(3) bekezdése, 6:1. § (1) bekezdése alapján kifejtette, hogy az adott ügyben a főkötelezettséget az érintett bank és az adós között létrejött kölcsönszerződés teremtette meg, amelynek alapján az adós a bank felé tartozott pénzbeli szolgáltatással. A kezességvállalás az adóstól elkülönülő személy mint kezes és az eredeti jogosult – jelen esetben a bank – közötti szerződésen alapul, amelyben a kezes helytállási kötelezettséget vállalt az adós főkötelezettsége teljesítéséért. Ekként a kezesség a főkötelezettséghez szorosan kapcsolódó, de attól elkülönülő, saját jogcímmel rendelkező kötelezettségvállalás. Míg a kezességgel biztosított követelés jogcíme jelen esetben kölcsön, ezzel szemben a kezes kötelezettségének a jogcíme a kezességvállalás formájában történt biztosítéknyújtás, illetve az abból fakadó helytállási kötelezettség. A kezes, bár ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel, mint a főkötelezett, azonban a főkötelezett elsődlegesen a saját tartozásáért felel, a kezes pedig csupán helytáll a főkötelezett tartozásáért. A kezesség fogalmában tehát az a lényeges, hogy a kezes idegen tartozásért helytállásra kötelezi magát, de ezzel még nem teszi azt a saját tartozásává. A kezesség biztosítéki funkciójából fakad annak másodlagos (szubszidiárius) jellege, vagyis a kezesi szolgáltatásra csak akkor kerülhet sor, ha az adós nem fizette meg a tartozását. A kezes teljesítése folytán pedig a fent idézett Ptk. 6:2. § (3) bekezdése értelmében a 6:57. § (2) bekezdésében szabályozott módon jogszabályból keletkező kötelelem (elszámolási jogviszony, megtérítési igény) jön létre.

[9] A fentiek együttes értelmezésével az a következtetés vonható le, hogy a kezesség teljesítéséből eredő, a kezeset törvény [a Ptk. 6:57. § (2) bekezdése] rendelkezése folytán megillető megtérítési igény esetében a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerinti kritériumok közül a „szerződésen alapuló” feltétel hiányzik, ezért fizetéseképtelenség e jogszabályhelyre hivatkozással nem állapítható meg (felszámolási kérelem sem terjeszthető elő megalapozottan). A Ptk. 6:3. § a) pontja egyértelművé teszi: a harmadik személy általi teljesítéssel, azaz az eredeti jogosult kielégítésével az eredeti kötelelem megszűnik, a kötelezett a teljesítő harmadik személlyel pedig új jogviszonyba – elszámolási viszonyba – kerül. A Ptk. jelenlegi szabályozása követi azt a mára már a gyakorlat részévé vált értelmezést, hogy a

tartozás teljesítése a szerződésen alapuló (bank és adós közötti) kötelmet magát szünteti meg, így nyilvánvaló, hogy a követelés harmadik személyre történő átszállásáról nem lehet beszélni.

[10] E teljesítéssel a bank és az adós közötti kölcsönszerződés tehát megszűnt. A 4/2013. Polgári jogegységi határozat kimondja, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában írt "szerződésen alapuló tartozás" kifejezés tágabb értelmezésének az elfogadása indokolt – az kiterjed minden olyan tartozásra, amelynek jogalapját a felek közti szerződés képezi, ideértve a nem szerződésszerűen teljesített kötelezettségekből, illetve a szerződés megszűnéséből eredő pénzköveteléseket –, ez azonban nem vonatkozik arra az esetre, amikor egy háromoldalú, több szerződésből összetevődő rendszer egyik tagja anélkül hivatkozik a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjára, hogy közte és az adós között kifejezett szerződéses jogviszony állna fenn; idáig nem tágható az értelmezés. Az adós ugyanis a bank és a kezes között létrejött szerződés alapján nem köteles a kezes által teljesített összeg megtérítésére, erre csak a Ptk. 6:57. § (2) bekezdésében rögzített rendelkezés folytán kötelezhető – önkéntes teljesítés elmaradása esetén az igény érvényesítésére irányuló egyéb bírósági nemperes, illetve peres eljárásban –, éppen ezért van szükség a megtérítési igény jogalkotói deklarálására.

[11] A kötelmi jogviszonyok szélesebb köréből kizárólag a szerződésen alapuló követelésekre lehet a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerinti felszámolási kérelmet alapozni, míg adott ügyben a hitelező a kérelmét jogszabályon alapuló követelésre – megtérítési igény – alapította. A hitelezői kérelemben megjelölt követelésnek tehát a hitelező és az adós között létrejött szerződésen szükséges alapulnia. A követelés jogcímét, a tartozásnak a jogalapját éppen a hitelező és az adós között létrejött szerződéses jogviszony adja meg.

[12] A bíróság érdemi vizsgálati körébe tartozik a kérelem tartalmi szempontból való megfelelőségének ellenőrzése, hogy az teljesíti-e a fizetéseképtelenség törvényi feltételeit, ugyanis ha a kérelemből nyilvánvalóan kitűnik, hogy a benne foglalt követelésre felszámolási kérelem a törvény értelmében nem alapítható, akkor fizetéseképtelenség megállapításának nincs helye. Így azt a tényt, hogy a hitelező (volt kezes) követelése az adóssal szemben nem szerződésen alapul – nem szerződés folytán, hanem törvény felhatalmazása alapján keletkezett a köztük fennálló elszámolási kötelem –, a felszámolási kérelem ügyében eljáró bíróságnak hivatalból figyelembe kell vennie, mert a Cstv. 26. §-a előírása szerint a kérelem vizsgálata adósi erre irányuló kifejezett védekezés hiányában is kötelessége a bíróságnak, az adós kérelemre történő nyilatkozatra való felhívása – helyes eljárás esetén – csak akkor történik meg, ha a kérelem a Cstv. feltételeinek megfelel.

[13] Az adós fellebbezése tartalmilag anyagi jogi felülbírálatra irányult, mert abban a fizetéseképtelenségét kifejezetten vitatta, és az érdemi döntést sérelmezte, ugyanakkor az elsőfokú bíróság részéről eljárási szabálysértést az elsőfokú bíróság hiánypótlási felhívása nyomán sem jelölt meg, és azt a másodfokú bíróság sem észlelt. Anyagi jogszabálysértés – a határozat Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjába ütközése – ugyanakkor megállapítható volt.

[14] A hitelező a kérelmében olyan fizetéseképtelenségi okot jelölt meg, amelyet csupán az adóssal kötött szerződésen alapuló tartozásra alapíthatott volna, ennek hiányában a fizetéseképtelenség a megjelölt követelésre nézve nem állapítható meg, ezért a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 369. § (3) bekezdés c)

pontja alkalmazásával a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint irányadó Pp. 389. §-a és 383. § (2) bekezdése értelmében az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, és a Cstv. 27. § (6) bekezdés alkalmazásával döntött.

[15] Az ítéletábra kiemelte, hogy a felszámolási eljárás során kívüli megszüntetése nem akadályozza a hitelezőt abban, hogy jogszerű megtérítési igényét az általános hatáskörrel rendelkező bíróság előtt érvényesítse az adóssal szemben. A Cstv. 27. § (2) bekezdés b) pontja pedig megadja a lehetőséget, hogy az adós ellen felszámolási eljárást kezdeményezzen, ha a jogerős bírósági határozat alapján a teljesítést elmulasztja.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[16] A hitelező felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság végzés helybenhagyását, másodlagosan a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[17] A Pp. 279. § (1) bekezdésének, 2. § (2) bekezdésének, 266. § (1) bekezdésének, 342. § (1)-(3) bekezdésének, 371. §-ának, 366. § (2) bekezdésének, 382. §-ának, 370. § (3) és (4) bekezdésének, 373. § (5) bekezdésének, a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjának, a Ptk. 1:2. § (1) bekezdésének, az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (7) bekezdésének, 28. cikkének megsértésére hivatkozott. Álláspontja szerint a hivatkozott jogszabálysértésekkel a másodfokú bíróság megsértette és megfosztotta a hitelezőt a tisztességes és jóhiszemű eljárás jogától, megsértve ezen alapelveket. Tévesen és jogsértő módon rögzítette, hogy a hitelező követelése nem szerződésen alapuló követelés.

[18] A felülvizsgálati kérelem részletes indokolásában állította, hogy az adós a fellebbezésében kizárólag az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezését kérte, annak megváltoztatására irányuló kérelmet nem adott elő. A Pp. 382. §-ára hivatkozással előadta, hogy mivel a hatályon kívül helyezés feltételei nem álltak fenn, ezért az elsőfokú határozat helybenhagyásának lett volna helye. A fellebbezésben rögzíteni kell, hogy a Pp. 369. § melyik bekezdése, annak melyik pontja értelmében kéri az elsőfokú bíróság határozatának felülbírálatát a fellebbező fél. Az adós fellebbezése – a Pp. 371. § (1) bekezdésének d) pontjában foglaltakkal ellentétben – nem tartalmazta a jogszabálysértés megjelölését sem.

[19] A másodfokú bíróság az adósi fellebbezéssel ellentétben szüntette meg a felszámolási eljárást. A Pp. hivatkozott rendelkezéseire alapozva a hitelező állította, hogy a másodfokú bíróság ugyan hivatkozott arra, hogy a határozata az anyagi felülbírálat során került meghozatalra, amely kivételt képez a fellebbezéshez való kötöttség főszabálya alól, azonban ezen kivétel esetén is közölnie kellett volna az ítéletábrának a felekkel az álláspontját, és ezt a fél kérelmére vehette volna csak figyelembe. Erre azonban a másodfokú eljárásban nem került sor.

[20] Az adós sem az első-, sem a másodfokú eljárásban nem vitatta, hogy a felek között szerződéses jogviszony áll fenn, a hitelezői követelés a kölcsönszerződésen, a kezességi

levélen, a KÁSZF-en, az Üzletszabályzaton alapul, ezen tényállítást tehát valósnak kellett volna tekintenie a másodfokú bíróságnak. Amennyiben e tekintetben kétsége merült fel, vagy nem találta a szerződéses jogviszonyt bizonyítottanak, úgy erre fel kellett volna hívnia a hitelezőt, amire nem került sor. A hitelező csupán a másodfokú végzésből szerzett tudomást az ítéltábla álláspontjáról. A Pp. 370. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére nem hozta a felek tudomására, hogy eltérő következtetésre jutott, a hitelezői szerződéses jogviszonyt aggályosnak tekinti. Ez a „meglepetéshatározat” tilalmába ütközik és a kötelező bírósági anyagi pervezetés megsértését valósítja meg. Az anyagi pervezetés körében köteles lett volna a feleket tájékoztatni és nyilatkozattételre felhívni, amennyiben az eljárásban előadott, bizonyított bármely tény tekintetében aggályai merültek fel. hivatkozott az Alkotmánybíróság 6/1998.(III.11.) AB határozatára.

[21] Álláspontja szerint a több szerződésen, a speciális kezességen alapuló megtérítési igény alapján érvényesítendő követelések kizárása a felszámolási eljárásból sérti a hitelezők jogait, a jogszabályok ilyen merev értelmezése megfosztaná a hitelezőt a Cstv. 27.§ (2) bekezdésének a) pontja szerinti felszámolási eljárás kezdeményezési jogától és megfosztaná a jogvédelem lehetőségétől. E vonatkozásban a 9/1992.(I.30.) AB határozatra hivatkozott. Indokolatlan és ésszerűtlen, illetve jelentős idővesztéssel, valamint költséggel járna, ha a hitelező csak akkor kezdeményezhetne felszámolási eljárást az adóssal szemben, amennyiben peres eljárásban hozott jogerős határozattal rendelkezik.

[22] A kezességi szerződés a kölcsönszerződés biztosítékaul szolgáló járulékos jellegű szerződés, az alapjogviszonyhoz kötődik, a hitelező szerződésen alapuló követelésének alapját ez a teljes szerződési rendszer képezi, mely a kölcsönszerződésből, a KÁSZF-ből és az Üzletszabályzatból, valamint a kezességi megállapodásokból, így a Kezességi levélből áll. A bank és az adós, valamint a hitelező között szerződések jöttek létre, a felek között tehát egy szerződéses rendszer állt fenn.

[23] A kölcsönszerződés része volt

- a hitelező kezességvállalása és a kezességvállalás díjának az adós fizetési számláján történő zárolása (I.4.pont);

– a hitelező kezességvállalási díja (II.1.4.);

– a kölcsönszerződés bontó feltétele volt, hogy ha a hitelező a kezességvállalást megtagadja (III.2.);

– az adós a kölcsönszerződésben kijelentette, hogy a hitelező üzletszabályzatát megismerte és magára nézve kötelezőnek fogadta el.

[24] Az adós kijelentette, hogy a hitelezői KÁSZF-et, az Üzletszabályzatot és a kezességi igénylő lapot megismerte és elfogadta.

[25] Álláspontja szerint a 4/2013. PJE jogegységi határozat szerint nemcsak az adós által a szerződésben vállalt, hanem a szerződésből eredő egyéb hitelezői igények is beletartoznak a „szerződésen alapuló tartozás” fogalmába. Az adós tartozása szerződésen alapul, mely tartozás immáron a hitelezővel szemben áll fenn. A hitelező megtérítési igénye tehát speciális igényérvényesítési jog, mely az eredeti hitelező jogosultságának átszállását jelenti és mely szerződésen alapul (nem csupán jogszabály).

[26] A Cstv. 27.§ (2) bekezdés a) pontja nem azt tartalmazza, hogy az adósnak és hitelezőnek kell egymással szerződéses jogviszonyban állnia, így egy szerződéses láncolat, egy szerződésen alapuló járulékos jellegű készfizető kezesi követelés egyaránt megfelel a törvényi előírásnak.

[27] Kifejtette, hogy a kezes megtérítési igénye a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 276. § (1) bekezdésében szereplő engedményesi pozíció helyett a Ptk. 6:57.§ (2) bekezdése azt mondja ki, hogy a kezesnek megtérítési igénye van, ez azonban „csupán” dogmatikai pontosítás, lényegét tekintve a két megoldás megegyezik. Mind a kettő abból indul ki, hogy a kezesség nem mentesíti az adóst a kötelezettség alól. Gazdasági értelemben a kezes, miután kielégítette a jogosult követelését, annak helyébe lép, mert az adós ettől kezdve nem az eredeti hitelezőnek, hanem a teljesítő kezesnek tartozik.

[28] A jogegységi határozat szerint a „szerződésen alapuló tartozás” kifejezés tágabb értelmezésének az elfogadása indokolt, mert a jogszabály nyelvtani értelmezéséből az következik, hogy az nem szűkíti le a szerződésen alapuló tartozás fogalmát kizárólag a főszolgáltatásra. Sem a készfizető kezes, sem az engedményes nem zárható el az adóssal szembeni igényérvényesítéstől, mert mind a kettő követelése szerződésen alapul. A jogalkotónak nem az volt a célja, hogy a rendelkezést kiüresítve a kezest/engedményest igényének érvényesítésétől elzárja, megfossza.

[29] Ismételten hivatkozott a kölcsönszerződés kezességgel kapcsolatos részleteire, s hangsúlyozta, hogy a hitelező speciális kezessége nélkül az adós nem lett volna jogosult a kölcsön felvételére, az eljárás tárgyát képező kölcsönügylet feltétele és elválaszthatatlan része az alapítvány speciális kezességvállalása.

[30] Álláspontja szerint arról kell dönteni, hogy ha a hitelező nem a közvetlenül hitelező, hanem egy további, másik szerződésen alapuló igényérvényesítési jogosult – akár készfizető kezes, akár engedményes – akkor jogosult-e felszámolási eljárást indítani.

[31] Az adós felülvizsgálati ellenkérelmében a felülvizsgálati kérelem visszautasítását kérte, mert az nem határidőben érkezett, illetve nem felel meg a Pp. előírásainak. Másodlagosan a jogerős végzés hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[32] A Kúria a jogerős végzést a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint.

[33] Elsőként rámutat, hogy a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére határidőben került sor az elektronikus iratok továbbításával kapcsolatos rendszer üzemzavarával érintett napok figyelembevételével. Nem áll fenn a felülvizsgálati kérelem visszautasításának egyéb oka sem, ezért a Kúria érdemben vizsgálta a felülvizsgálati kérelmet.

[34] E körben előrebocsátja, hogy az eljárási szabálysértések a Pp. 424. § (1) és (3) bekezdése értelmében akkor adnak alapot a felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős határozat hatályon kívül helyezésére, ha lényegesen kihatottak az ügy érdemi elbírálására. Ilyen eljárási szabálysértést a másodfokú bíróság – az alábbiakban kifejtettek szerint –nem követett el.

[35] Az adós által az elsőfokú végzés ellen előterjesztett fellebbezés a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal ellentétben nem kizárólag az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezésére irányult. A Pp. 110. § (3) bekezdésében szabályozott, a Pp. 364. §-ának utaló szabálya alapján a másodfokú eljárásban is irányadó tartalom szerinti elbírálás elve alkalmazásával a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül tekintette úgy, hogy az adós fellebbezésében tartalmilag az elsőfokú végzés megváltoztatását és az eljárás soron kívüli megszüntetését kérte.

[36] A 2021. január 1-jét követően előterjesztett fellebbezéseknek a Pp. 371. § (1) bekezdéséből kitűnően nem tartalmi kelléke a felülbírálati jogkör megjelölése, de azt korábban sem kellett a Pp. 369. §-ának megfelelő rendelkezésére vonatkozó konkrét hivatkozással megjelölni.

[37] A fellebbezés alapját képező anyagi, illetve eljárási jogszabálysértés megjelölése a Pp. 371. § (1) bekezdés d) pontja alapján valóban a fellebbezés egyik kötelező kelléke, az állított jogszabálysértést azonban – a felülvizsgálati kérelemben kifejtettekkel ellentétben – nem szükséges a megsértett jogszabályhely megadásával közölni, az helyesen szövegesen is előadható. A megsértett konkrét jogszabályhely megjelölése nem a fellebbezés, hanem a felülvizsgálati kérelem elengedhetetlen tartalmi kelléke.

[38] A fellebbezés tehát nem szenvedett a felülvizsgálati kérelemben állított hiányosságokban. A Kúria ezzel összefüggésben csupán megjegyzi, hogy a Pp. 366. § (2) bekezdése az elsőfokú bíróság számára irányadó szabály, így azt a másodfokú bíróság egyébként sem sérthette meg.

[39] A hitelező az eljárást megindító beadványában a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján kérte az adós fizetéseképtelenségének megállapítását és felszámolásának elrendelését, az adós ellenkérelme pedig az eljárás soron kívüli megszüntetésére irányult, mint ahogy az adós az elsőfokú végzés elleni fellebbezésében – tartalmilag – az elsőfokú végzés megváltoztatásával szintén az eljárás soron kívüli megszüntetését kérte. Az első- és a másodfokú bíróság egyaránt e keretek között hozta meg döntését, mindegyikük abban a kérdésben foglalt állást, hogy a fizetéseképtelenség megállapításának a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott feltételei fennállnak-e. Az eltérő döntésekre kizárólag azért került sor, mert ebben a kérdésben a jogi álláspontjuk eltérő volt. Fel sem merült tehát, hogy más fizetéseképtelenségi okok fennállásának feltételeit vizsgálták volna, illetve, hogy a

másodfokú bíróság nem annak a fizetéseképtelenségi oknak a fennállását vizsgálta volna, amelyre a hitelező a kérelmét alapította.

[40] Hangsúlyozni kell azt is, hogy az adós az elsőfokú eljárás során 2021. január 19-én előterjesztett érdemi ellenkérelmében kifejezetten vitatta a fizetéseképtelenség törvényben rögzített feltételének fennállását. Kétségtelen, hogy ezt a hivatkozását az elsőfokú végzés elleni fellebbezésében ebben a megfogalmazásban nem ismételte meg, csupán állította, hogy nem fizetéseképtelen, és ezzel összefüggésben indokolásként részteljesítésére hivatkozott. Nem kétséges az sem, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 370. § (1) bekezdése és 371. § (1) bekezdése értelmében főszabály szerint nemcsak a fellebbezés petitumához, hanem a fellebbezés indokaihoz is kötve van.

[41] A jogerős végzés indokolásának [15] pontjából kitűnően azonban a másodfokú bíróság álláspontja az volt, hogy a fizetéseképtelenség megállapítására vonatkozó törvényi feltételek fennállásának hiányát a bíróságnak a Cstv. 26. §-a értelmében hivatalból, tehát erre irányuló kifejezett védekezés hiányában is figyelembe kell vennie. Az ilyen eset tehát a jogerős végzés értelmében kivételt képez a kérelemhez kötöttség főszabálya alól. A hitelező pedig felülvizsgálati kérelmében a másodfokú bíróságnak ezt, a Cstv. 26. §-ára alapított jogi álláspontját nem támadta, megsértett jogszabályhelyként a Cstv. 26. §-át nem jelölte meg. A Pp. 406. § (1) bekezdése, 413. § (1) bekezdése és 423. § (1) bekezdése értelmében ezért a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a Cstv. 26. §-a alkalmazásának helytálló voltát, a másodfokú bíróság hivatalbóliséggel kapcsolatos álláspontját érdemben nem vizsgálhatta [1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4. pont]. A felülvizsgálati kérelemnek a Pp. 2. § (2) bekezdése és a 370. § (1) bekezdése megsértésére hivatkozása mindezekből következően nem foghatott helyt, e jogszabályi rendelkezések érvényesülésének vizsgálatára ugyanis csupán akkor kerülhetett volna sor, ha a hitelező felülvizsgálati kérelmében első lépcsőben támadta volna a másodfokú bíróságnak a Cstv. 26. §-ára alapított jogi álláspontját és kimutatta volna annak jogszabálysértő voltát.

[42] A Pp. 370. § (3) bekezdésének alkalmazása az ügyben nem merült fel, a másodfokú bíróság ugyanis – amint az a jogerős végzés indokolásának [16] pontjából is kitűnik – nem észlelt az ügyben eljárási szabálysértést. Nem kellett alkalmazni a Pp. 370. § (4) bekezdését és 369. § (4) bekezdését sem, mivel a másodfokú bíróság nem az elsőfokú bíróság anyagi pervezetésének hibáját állapította meg, hanem azért hozott az elsőfokú bíróságtól eltérő döntést, mert a már az elsőfokú eljárásban is rendelkezésre álló peradatokból eltérő jogi következtetést vont le.

[43] Nem állapítható meg az sem, hogy a hitelező a másodfokú eljárás során ténylegesen joghátrányt szenvedett volna. A fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelmet megalapozó tényeket és bizonyítékokat ugyanis a felszámolás elrendelése iránti eljárást kezdeményező hitelezőnek már a kérelmében, illetve ahhoz mellékelten elő kell adnia. A jelen eljárásban ez meg is történt, a hitelező közölte azokat a tényeket, amelyekre a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerinti kérelmét alapította és kérelméhez mellékelte az általa előadottakat alátámasztó okirati bizonyítékokat is. Fellebbezési ellenkérelmében pedig lényegét tekintve megismételte az eljárást megindító beadványában foglaltakat, kitérve azokra a kérdésekre is, amelyeket egyébként az adós fellebbezésének indokolása nem érintett, így arra is, hogy kik között, milyen tartalmú szerződések jöttek létre és hogyan keletkezett az adóssal szembeni követelése. A másodfokú bíróság a hitelező e saját nyilatkozatait értékelte úgy, hogy

önmagukban azokból egyértelműen kitűnik, hogy a fizetéseképtelenség megállapításának a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott egyik feltétele nem áll fenn, a hitelező követelése ugyanis nyilvánvalóan nem szerződésen alapul, így az adós felszámolása nem rendelhető el. Azt, hogy a hitelező az adóssal szembeni követelését mire alapítja, kik között milyen szerződések jöttek létre, az elsőfokú végzés indokolása is rögzíti a [3] pontban, az így megállapított tényállást pedig a másodfokú bíróság nem mérlegelte felül, hanem – amint az a jogerős végzés indokolásának [7] pontjában is szerepel – elfogadta döntése alapjául. A saját nyilatkozatában foglaltakról a hitelezőt a másodfokú eljárásban külön nem kellett tájékoztatni, illetve azzal kapcsolatban ismételt nyilatkozatot, mint ahogy a kérelem- vagy ellenkérelem-változtatás sem merülhetett fel, a hitelező az ügy eldöntése szempontjából releváns kérdésekben az eljárást megindító beadványában és a fellebbezési ellenkérelmében is teljeskörű nyilatkozatot tett, az azokban foglaltakhoz képest a másodfokú bíróság annak megítélése során, hogy a hitelező követelése min alapul, semmilyen új tény vagy más körülményt nem vett figyelembe.

[44] Meglepetéshatározatról az adott esetben szó sem lehet, a másodfokú bíróság nem más jogot bírált el, hanem a hitelező által a kérelme alapjául előadott fizetéseképtelenségi ok törvényi tényállási elemeit vizsgálta, és a hitelező saját előadása alapján állapította meg az egyik releváns feltétel fenn nem állását.

[45] Összefoglalva tehát: a másodfokú bíróságnak a Cstv. 26. §-a alkalmazásával kapcsolatos álláspontja megfelelő felülvizsgálati támadás hiányában érdemben nem volt felülvizsgálható, egyebekben pedig – részben erre is figyelemmel – a másodfokú eljárásban az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabálysértés nem történt.

[46] Az ügy érdemét illetően a Kúria maradéktalanul egyetért a másodfokú bíróság jogi álláspontjával, ezért – azok megismétlése nélkül – egyetértőleg utal a jogerős végzés helyes indokaira [Pp. 424. § (2) bekezdés].

[47] A felülvizsgálati kérelemben előadottakra figyelemmel e körben csupán kiemelni, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján a bíróság kizárólag az adós szerződésen alapuló tartozására tekintettel állapíthatja meg az adós fizetéseképtelenségét és rendelheti el felszámolását. Az adós helyett teljesítő kezesnek az adóssal szembeni megtérítési igénye viszont a Ptk. szabályozási rendszerében nem szerződésen, hanem törvényen alapul.

[48] A kölcsönszerződés és az azt biztosító kezességi szerződés a közöttük a kezességi szerződés biztosítéki rendeltetéséből fakadó szoros kapcsolat ellenére is különböző szerződések, eltérő az alanyi körük, mások a jellegadó szolgáltatások és a szerződő feleket terhelő egyéb kötelezettségek.

[49] A Ptk. 6:3. § a) pontjának rendelkezése szerint a szolgáltatás teljesítésével a kötelelem megszűnik. E szabály akkor is irányadó, ha a kölcsönszerződés jogosultját nem a szerződés adósa, hanem harmadik személy, például a kezes elégíti ki. A kezeset ilyen esetben az adóssal szemben, hacsak a jogviszonyukból más nem következik, a Ptk. 6:57. § (2) bekezdése alapján megtérítési igény illeti meg.

[50] A kezes tehát a teljesítés folytán sem válik a kölcsönszerződés alanyává, illetve nem is a kölcsönkövetelést szerzi meg. A megszűnt kölcsönkövetelés és a kezest megillető megtérítési igény – még akkor is, ha összegük azonos – két különböző követelés, a megszűnt kölcsönkövetelés helyébe lépő megtérítési igény új követelésnek minősül.

[51] A kezes megtérítési igénye mindezekből következően nem a kölcsönszerződésen, hanem a Ptk. 6:57. § (2) bekezdésén, vagyis törvényen alapul. E megtérítési igényre ezért – a másodfokú bíróság helyes álláspontjának megfelelően – a Cstv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerinti fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelem nem alapítható.

[52] A másodfokú bíróság jogi álláspontja maradéktalanul összhangban áll a Ptk. és a Cstv. hivatkozott rendelkezéseivel. (A jogirodalomban ugyanerre az álláspontra helyezkedik: Bodzasi Balázs: A teljesítő kezest megillető megtérítési követelés jogi jellegéről, in: Gazdaság és jog, 2021/11-12., 16-20. o.). Nem állnak ellentétben a jogerős végzésben foglaltak a 4/2013. számú polgári jogegységi határozat iránymutatásaival sem.

[53] A hitelezőknek nincs korlátozhatatlan alanyi joguk arra vonatkozóan, hogy bárkinek, bármikor, bármilyen követelés alapján a felszámolását kezdeményezzék, a Cstv. 27. § (2) bekezdése meghatározza azokat a feltételeket, amelyek esetén a fizetéseképtelenség megállapítható és a felszámolás elrendelhető. Az, hogy valamely követelés alapján nem kezdeményezhető közvetlenül a felszámolás elrendelése, nem jelenti a követelés jogosultja igényérvényesítési jogának elvonását, hiszen igényét fizetési meghagyásos eljárásban, illetve polgári peres eljárásban érvényesítheti a követelés kötelezettjével szemben.

[54] Az, hogy esetlegesen a kezes megtérítési igényére tekintettel is indokolt lenne-e közvetlenül biztosítani a felszámolás kezdeményezésének lehetőségét, jogalkotói döntést igénylő kérdés, a bírói jogértelmezés kereteit meghaladja.

[55] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős végzést a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[56] A felülvizsgálati eljárásban nyertes adós az eljárási költségeit a Pp. 81. §-a szerint nem számította fel, így a Kúriának erről nem kellett rendelkeznie.

[57] A felülvizsgálati eljárás illetéke az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (4) bekezdése szerint 30.000 Ft, a hitelező az ezt meghaladóan szükségtelenül lerótt 6.000 Ft illeték visszatérítését ezért az Itv. 80. § (1) bekezdés f) pontja alapján kérheti az adóhatóságtól. Az elsőfokú bíróság a visszatérítés érdekében e végzés egy példányát megküldi az adóhatóság részére [Itv. 81. § (2) bekezdés].

[58] A Kúria tárgyaláson kívül hozta meg határozatát.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr.
Gombos Katalin s.k. bíró